

สถานการณการใชยาปฏิชีวนะในฟาร์มปศุสัตว์และการจำหน่ายยาปฏิชีวนะในร้านขายอาหารสัตว์ จ.ร้อยเอ็ด

ในการทำฟาร์มปศุสัตว์มีการใช้ยาปฏิชีวนะเพื่อป้องกันอาการเจ็บป่วยของสัตว์ รวมถึงการรักษา สัตว์ หลายจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นพื้นที่ที่มีเกษตรกรเลี้ยงสัตว์มากกว่า 10,000 ราย ซึ่งเป็นฟาร์มเลี้ยงสัตว์ประเภทโค สุกร แพะ ไก่ ปลา เป็นต้น ผู้ให้ยาปฏิชีวนะแก่สัตว์ส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรเองและมีการใช้ยาปฏิชีวนะในขนาดต่ำๆ เป็นระยะเวลาสั้นเพื่อป้องกันโรคในสัตว์ การขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้ยาปฏิชีวนะนำมาสู่ปัญหายาปฏิชีวนะตกค้างในเนื้อสัตว์และสิ่งแวดล้อม และ เกิดเชื้อดื้อยาในสัตว์

วัตถุประสงค์ของโครงการ

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์การกระจายยาปฏิชีวนะในร้านขายอาหารสัตว์ในเขตพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด
2. เพื่อพัฒนาแนวทางกำกับดูแลการใช้ยาปฏิชีวนะในการเลี้ยงสัตว์อย่างสมเหตุสมผลร่วมกับเครือข่าย เกษตรกรและภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดการส่งเสริมให้มีการใช้ยาปฏิชีวนะอย่าง เหมาะสมในกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์

วิธีการศึกษา เก็บข้อมูลโดยการสำรวจยาสัตว์ในร้านขายอาหารสัตว์จำนวน 129 แห่ง และสัมภาษณ์เกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์จำนวน 212 แห่ง ในพื้นที่ 10 อำเภอ (อำเภอเมือง อำเภอทุ่งเขาหลวง อำเภอศรีสมเด็จ อำเภอเมยวดี อำเภออาจสามารถ อำเภอจตุรพักตรพิมาน อำเภอหนองพอก อำเภอปทุมรัตต์ อำเภอเกษตรวิสัย และอำเภอโพธิ์ชัย) ระหว่างเดือนมิถุนายน – เดือนกรกฎาคม 2566

เก็บข้อมูลโดยปศุสัตว์อำเภอ เกษตรอำเภอ ประมงอำเภอ และเภสัชกรทั้ง 10 อำเภอ ได้ร่วมกันออกเก็บข้อมูล

ผลการศึกษา การกระจายยาปฏิชีวนะในร้านขายสินค้าทางการเกษตรหรือร้านขายอาหารสัตว์ทำให้เกษตรกรเข้าถึงยาปฏิชีวนะได้ง่าย ในบางร้าน สามารถพบยา Colistin powder ด้วย

ผลจากการสำรวจในพื้นที่ 10 อำเภอครั้งนี้ พบร้านจำหน่ายอาหารสัตว์ 129 แห่ง มียาปฏิชีวนะจำหน่าย 45 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 34.9 และ รายการยาที่พบจำหน่าย 166 รายการ เป็นยาที่ไม่มีทะเบียนยา 79 รายการ คิดเป็นร้อยละ 47.6

และการสำรวจการใช้ยาในฟาร์มปศุสัตว์โดยสัมภาษณ์เกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ จำนวน 212 แห่ง มีจำนวนฟาร์มที่ใช้ยาปฏิชีวนะ 119 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 56.1 ไม่ใช้ยาปฏิชีวนะ 93 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 43.9 เกษตรกรจำนวนร้อยละ 49.5 รู้จักซื้อตัวยา และจำนวนร้อยละ 50.5 ไม่รู้จักซื้อตัวยา

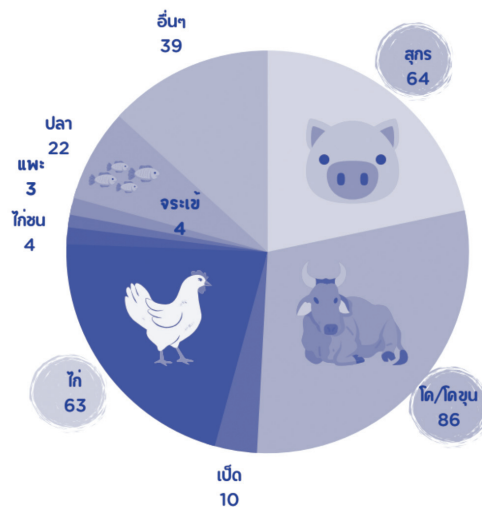
ยาปฏิชีวนะที่พบในร้านขายอาหารสัตว์

ยาปฏิชีวนะ	จำนวนร้านที่พบ (แห่ง)	ร้อยละ
Bio-B12 (Erythromycin + VitB12)	15	20
Vichlotep powder (Streptomycin + Oxytetracycline)	12	16
Mycochlorin-T (Thiamphenicol)	10	13.3
Doxy-sol (Doxycycline)	8	10.7
Oxycline (Oxytetracycline)	7	9.3
Pendistrep L.A. (Penicillin G + Dihydrostreptomycin)	5	6.7
Betamycin (Chlortetracycline)	5	6.7
Kanamycin	5	6.7
Octamix A.C (Colistin + Amoxycillin)	4	5.3
Genfloxin (Enrofloxacin)	4	5.3

ยาปฏิชีวนะที่ผสมในอาหารสัตว์ พบในร้านอาหารสัตว์ 22 ร้าน คิดเป็น ร้อยละ 17

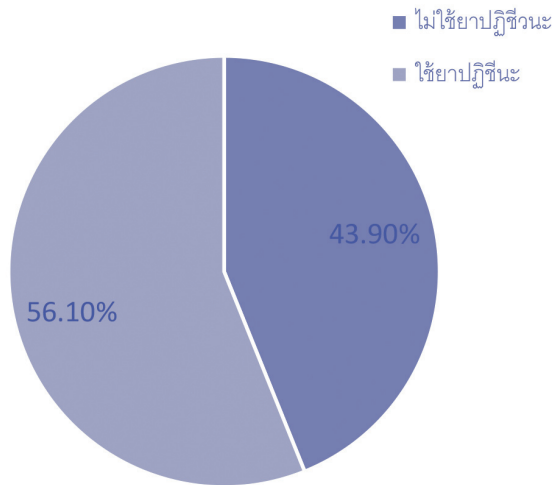
สูตรยาปฏิชีวนะผสมในอาหารสัตว์	จำนวนร้านที่พบ
Chlortetracycline+Tiamulin	1
Colistin+Tiamulin	4
Colistin+Amoxicillin+Tiamulin	1
Colistin 300 ppm	1
Halquinol+Kitasamycin	2
Halquinol+Lincomycin	1
Halquinol+Tiamulin	3
Neomycin+Chlortetramycin	1
Amoxicillin+Colistin	1
Salinomycin	3
Tiamulin 200 ppm	1
Tiamulin+Chlortetracycline	1
Robenidine	1
Tiamulin+Bacitracin	1
รวม	22

ประเภทของสัตว์ในฟาร์ม

ข้อมูลการสำรวจยาปฏิชีวนะในฟาร์มปศุสัตว์

จำนวนฟาร์มที่ใช้ยาปฏิชีวนะ 119 แห่ง
คิดเป็นร้อยละ 56.1
ไม่ใช้ยาปฏิชีวนะ 93 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 43.9

ช่องทางจัดหายาปฏิชีวนะของฟาร์ม

แหล่งที่มาของยาปฏิชีวนะ	จำนวน (แห่ง)	ร้อยละ
ร้านขายยาสัตว์	53	26.2
ร้านอาหารสัตว์	35	17.3
ร้านขายยาแผนปัจจุบัน	13	6.4
ร้านขายของชำ	3	1.5
อื่นๆ บริษัทจัดหาให้ มีสัตวบาลของบริษัทมาดูแล	98	48.5

ฟาร์มสุกร

ยา	วัตถุประสงค์การใช้	วิธีใช้
Pendistrep L.A. (Penicillin G + Dihydrostreptomycin)	หลังคลอด ไช้ ท้องเสีย	IM 1 cc/10kg
Enrofloxacin	ท้องเสีย	IM 1 cc/10kg 3 days
Novaclav (Amoxicillin Trihydrate Micronized + Potassium Clavulanate)	หลังคลอด เจ็บขา	
Tiamulin	ท้องเสีย ไช้หวัด ปอดบวม	IM 1 cc/30 kg 1-3 Days
Kanamycin	หลังคลอด	IM 5 CC 2 Days, 1 cc Single dose

ฟาร์มโค โคขุน

ยา	วัตถุประสงค์การใช้	วิธีใช้
Oxytetracycline	ไช้หวัด ลัมปีสกิน หูเย้น พยาธิเม็ดเลือด	IM 1 cc/ 20 Kg, ลัมปี สกิน IM 20 cc 3 วัน
Pendistrep L.A. (Penicillin G+ Dihydrostreptomycin)	ลัมปีสกิน เจ็บขา ขาบวม	IM 20 cc 3 วัน
Novaclav (Amoxicillin Trihydrate Micronized + Potassium Clavulanate)	ไช้ ไอ	IM 1 cc/20 kg 3 วัน
Benzathine Penicillin	ไช้ หวัด	IM 5 mL/100 kg
Cotrimoxazole inj.	ไช้ หวัด ไอ ท้องเสีย (สัตว์บาลแนะนำ, สัตว์แพทย์ประจำฟาร์ม)	IM 1 cc/16 kg x 2 วัน

ฟาร์มสัตว์ปีก เป็ด ไก่ ไก่ชน

ยา	วัตถุประสงค์การใช้	วิธีใช้
Bio+B12 powder (Erythromycin+VitB12)	ไช้หวัด	ครึ่งของผสมน้ำ 1 ครั้ง/สัปดาห์
Vichlotep powder (Streptomycin + Oxytetracyclin)	ท้องเสีย	ผสมน้ำ 1 ซ้อนชา กิน 1 วัน
Union sulfa tablet (Sulfadiazine + Sulfaguanidine + Sulfathiazole)	ขาอ่อน ขี้ขาว	กิน 1-2 เม็ด
Doxy – Sol powder (Doxycyclin)	หวัด	ผสมน้ำให้กิน 7 วัน
Extra Sure inj. ไม่ระบุชื่อยาสามัญ	ไช้หวัด	ฉีด IM 0.5 cc 3 วัน

ฟาร์มแพะ

ยา	วัตถุประสงค์การใช้	วิธีใช้
Co-trimoxazole inj.	ท้องเสีย	1 cc/16 kg IM x 2 วัน
Enrofloxacin inj.	ท้องเสีย	2 cc/20 kg IM 1 ครั้ง (แพะ)
Amoxy Powder	รักษาโรคทางเดินหายใจ	1 ซ้อนโต๊ะ + น้ำ 10 L ให้กินทุกตัว X 3 วัน

ฟาร์มปลา

ยา	วัตถุประสงค์การใช้	วิธีใช้
Oxytetracycline	แผล ใช้ช่วงอากาศเปลี่ยน (ใช้ป้องกัน)	แผล : ครึ่งช้อนชา/อาหาร 1 kg 2-3 วัน ใช้ป้องกัน 3-5 g/อาหาร 1 kg วันละ 1 ครั้ง ติดต่อกัน 3 วัน ถ้าอากาศร้อน ใช้รักษา 5-10 g/อาหาร 1 kg วันละ 1 ครั้ง ติดต่อ 3 วัน

การแก้ไขปัญหาการใช้ยาปฏิชีวนะไม่เหมาะสมในฟาร์มปศุสัตว์และภาคการเกษตรเพื่อให้เกิดการใช้ยาอย่างสมเหตุผล ล้วนต้องอาศัยกลไกในการแก้ปัญหาหลายภาคส่วน ความร่วมมือที่ดี จากภาคปศุสัตว์ ภาคสาธารณสุข ร่วมกันกำหนดนโยบายในการทำงาน รวมถึงความร่วมมือที่ดีของภาคประชาชน และความเข้าใจ ความตระหนักของเกษตรกร เพื่อทำให้เกิดความปลอดภัย ในการใช้ยาปฏิชีวนะในภาคการเกษตร

